

Türkiye’de Tıp Fakülteleri Temel Tıp Bilimlerinin Ders Saatleri ve Akademisyen Sayılarının Karşılaştırılması

Comparison of Basic Medical Sciences Course Hours and Number of Academic Staff in Medical Faculties

Ali Ramazan Benli¹, Habibe İnci¹, Aybala Cebecik¹, Didem Sunay¹

¹Karabük Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği A.D. Karabük, Türkiye

ÖZET:

Giriş: Tıp eğitimi uzun yıllar tartışılmış, çeşitli standardizasyon tanımlamaları yapılmış ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak yeni eğitim metotları gündeme gelmiştir. Başarılı bir hekim olabilmek klinik deneyimin yanı sıra çok iyi bir teorik alt yapı gerektirmektedir.

Amaç: Türkiye’de eğitim veren tıp fakültelerinde temel tıp bilimi eğitiminde ders saatlerinin ve akademisyen sayılarının üniversitelere göre değişiminin incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Tıp eğitimi,
Temel bilimler,
Standardizasyon

Keywords:

*Medical education,
basic medical
sciences, educational
standardization*

Gereç ve Yöntem: Türkiye’de eğitim veren 82 tıp fakültesinden eğitim öğretim programlarına internet üzerinden ulaşılabilen 41 fakültenin ders saatleri kaydedildi. Temel tıp bölümlerindeki öğretim üyelerinin sayıları ve temel tıp bilimleri ders saatleri belirlendi. Analizler tanımlayıcı istatistikler kullanılarak gerçekleştirildi.

Bulgular: Eğitim saati en fazla olan dersler Biyokimya (149 saat) ve Patoloji (127 saat) ve Mikrobiyoloji (124 saat) olurken tıp tarihi ve deontoloji dersi ile davranış bilimleri dersi en az eğitim saati olan derslerdi. En fazla temel tıp bilimleri öğretim elemanı Ankara Üniversitesi’nde (108 kişi) yer alırken Amasya Üniversitesi’nde hiç öğretim elemanı ol-

madığı belirlendi.

Sonuç: Türkiye’de temel tıp bilimleri eğitiminde üniversiteler arasında standardizasyon olmadığı görülmektedir. Bu durum tıp fakültesi öğrencilerinin becerilerinin farklı biçimlerde gelişmesine neden olabilir. Temel tıp bilimi dersleri verilebilmesi için şartların belirlenmesi tıp eğitiminde standart sağlayabilecektir.

ABSTRACT:

Backgrounds: *Medical education methods has been discussed for many years, various standardization definitions were made and new educational methods are become a current issue parallel with developments in technology. Being an enviable physician requires having perfect theoretical*

background as well as clinical experience. Medical faculties may be inadequate in terms of equipment and number of academic staff due to rapid increase in the number of medical faculties in our country recently. Also this situation may be affected the professional skills of physicians. Aim of the study is examine the changes in basic medical sciences course hours and the number of academic staffs according to varied medical faculties in Turkey.

Methods: The curriculums of 41 medical faculties from 82 medical faculties in Turkey, which can be accessed via the internet communication, were recorded. The number of academic staff members in basic medicine departments was determined. Statistical analyzes were performed using descriptive statistics.

Results: The lessons with highest course hours were biochemistry (149 hours), pathology (127 hours) and microbiology (124 hours) while the lessons with least course hours were medical history and deontology (14 hours) and behavioral sciences (18 hours) subjects. It was determined that Ankara University had utmost academic staff (108 lecturer) among other medical faculties. In addition Amasya University had no academic staff in basic medical sciences department.

Conclusions: It is obviously understood that there is no standardization among universities in basic medical sciences education in Turkey. This may lead to different development of the medical faculty students occupational skills. Quality standardization in medical education may be achieved by carrying out basic medical courses from a common curriculum center.

Gönderme Tarihi / Submitted :10.07.2017
Kabul Tarihi / Accepted : 20.02.2018

GİRİŞ

Tıp eğitimi evrenseldir. Tıp eğitiminde “evrensel temel yeterlikler” in sağlanmasına yönelik standartlar sağlanmalıdır. Bir tıp fakültesi mezununun sahip olması gereken temel yeterlikler, hem bulunduğu toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmalı hem de evrensel temel gereklilikleri sağlamalıdır. Bu noktada uluslararası standartların belirlenmesi ve bu standartların uygulamaya konulması; genel eğitim standartlarının geliştirilebilmesi, diplomaların karşılıklı tanınması, kurumlar arası karşılaştırmaların yapılabilmesi ve tıp fakültelerinin yeterliliklerinin değerlendirilebilmesi açısından gereklidir. Tıp bilimi çok dinamik ve tıp eğitimi uygulamaları hızla değişmekte olduğu bilinmektedir (1).

Dünyada son yıllarda tıp fakülteleri sayısındaki artışa paralel olarak, bazı fakültelerde akademik, kurumsal ve finansal kaynak yetersizlikleri Dünya Tıp Eğitimi Federasyonunu harekete geçirmiş, öğretimde alt yapı durumu ve gereksinimler belirlenerek kalite gelişimi ve temel standartlar oluşturulması için etkinlikler yapılması planlanmıştır (2).

Türkiye’de tıp fakültelerindeki eğitime ilişkin sorunlar 1991 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu tarafından yayınlanan raporda kamuoyuna sunulmuş ve bu raporla tıp fakültelerinden mezun olan hekimlerin ülke gereksinimlerine yanıt verecek donanımda yetişmedikleri gerçeği yoğun bir şekilde dile getirilmeye başlanmıştır (3). Türkiye’de tıp fakültesi sayısı 2006 yılında 50 iken 2017 yılında 82’ye ulaşmıştır (4, 5).

Türkiye’de tıp fakülteleri 6 yıllık eğitim vermektedirler. Çoğunlukla 3 yıl temel bilimler, 2 yıl klinik bilimler ve son yıl intörnlik eğitimi olarak planlanmıştır. Bu çalışmada temel tıp bilimleri eğitimi ders saatleri ve akademisyen sayılarının karşılaştırılması amaçlandı.

Gereç ve Yöntem:

Türkiye’de eğitim veren 82 tıp fakültesinin ders programına internet üzerinden ulaşılabilenler kaydedildi. Tıp fakültelerinin sekreterlikleri telefon ile arandı ve bilgiler teyit edildi. Dersler ve derslere göre toplam saatler çıkartıldı. Temel tıp bölümlerindeki öğretim üyelerinin sayıları belirlendi. Değerlendirmede tanımlayıcı istatistikler normal dağılım gösterenler ortalama \pm standart sapma, normal dağılım göstermeyenler median (min-max) şeklinde gösterildi.

Bulgular:

Kayıtlarına ulaşılabilen 41 tıp fakültesi (%50) değerlendirmeye alındı. Temel bilimlerde en çok biyokimya [149 (62-220)], patoloji [127 (8-162)] ve mikrobiyoloji [124 (36-180)] ders saatlerinin olduğu görülmüştür (Tablo 1). Temel tıp bilimleri ana derslerinin akademisyen sayıları açısından değerlendirildiğinde en çok akademisyen bulunduran tıp fakülteleri sırasıyla; Ankara (n=108), Ege (n=84), Dokuz Eylül (n=83) iken en az akademisyen sayısı olan tıp fakülteleri Afyon (n=5), Namık Kemal (n=5), Hitit (n=9) Üniversitelerinin tıp fakülteleridir (Tablo 2). Tıp eğitiminin ilk üç yılında bazı üniversitelerde klinik bilimler dersleri anlatılmaz iken anlatılan tıp fakültelerinde en çok iç hastalıkları 74 (42-133) ve çocuk hastalıkları 68 (24-98) dersleri anlatılmaktadır (Tablo 3).

Tartışma:

Tıp eğitim sürecinin yapılandırılmasında devamlı bir iyileşme ve ideali yakalama önemlidir. Günümüzde küreselleşmenin etkilerinin tıp eğitimi üzerinde de yoğun olarak hissedilmesi nedeniyle, evrensel normlara uygun genel eğitim standartlarının oluşturulması şarttır (6). Tıp eğitiminde gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde belli standartların

sağlanması, bu eğitimin son ürünü olan hekim adaylarının kalitesini artıracak, onlara “dünya hekimleri” olma vasfını kazandıracaktır (7). Bu çalışmada ülkemizde tıp fakültelerinin temel bilim derslerinin saatlerinde ve öğretim üyeleri sayısında standardizasyon oluşturulmadığı belirlenmiştir.

Musal ve ark. “probleme dayalı öğretim programı, süreçleri ve eğitim yönlendiricilerinin rolü” isimle çalışmalarında; tıp fakültelerindeki hedef temel mesleki bilgi ve beceriler ile donatılmış, insanı biyolojik, ruhsal ve sosyal çevresi ile bir bütün olarak görebilen, çevresiyle iletişim kurabilen, toplumun sağlık sorunlarına duyarlı ve bunlara çözümler üretebilen, mesleğini seven, meslek yaşamı boyunca öğrenme isteği duyan ve kendini geliştirebilen hekimler yetiştirmektedir. Bu amaçla çeşitli bilim dallarının entegre uygulamaları, uygulama laboratuvarlarında, uygulama rehberleri kullanılarak, yeterliliğe dayalı eğitim yaklaşımı sergilenmekte olduğunu belirtmişlerdir (3). Ancak fakültelerde bu konuda farklı uygulamalar yapılarak standart bir müfredat oluşturulmamıştır. Musal’ın önerisine uygun olarak bu çalışmada da Tablo 1’de akademisyen sayısına bağlı olarak temel tıp bilimleri ders saatleri de farklı dağılım göstermektedir.

Temel tıp bilimleri akademisyen sayılarının her fakültede farklı sayıda olduğu görülmektedir (Tablo 2). Klinik bilimlerin ilk 3 yıl eğitiminde ders saatlerinin her fakültede farklı ders içeriği ve saatine sahip olduğu bazı fakültelerde ise hiç anlatılmadığı görülmektedir (Tablo 3). Remmen ve arkadaşları da yaptığı çalışmada tıp eğitimi veren üniversiteler arasında eğitim yönünden veya sahip olunan alt yapı açısından farklılıklar bulunduğunu ve öğrencilerin eşit beceriler kazanmadığını belirtmişlerdir (8, 9).

Tablolarda görüldüğü üzere, farklı fakültelerdeki öğrencilerin standart ve yeterli eğitimi alamayıp

eğitimde eşitliğin oluşmadığı ve mesleğini icra eden hekimlerin alt yapı gelişiminin bir standardı karşılamadığı sonucuna varılabilir. Plansızca açılan tıp fakültelerinin eğitim sorunu zaman zaman gündeme gelmektedir. Son yıllarda ülkemizde Yüksek Öğretim Kurumunun almış olduğu bir prensip kararı bulunmaktadır. Bu karara göre üniversitenin açıldığı ilde merkez nüfusun 500.000 olması gerekmektedir. Bu kararla birlikte nüfusu 500.000 in altında bulunan illerin tıp fakültelerinin bir standardizasyon oluşması için temel tıp eğitimlerinin yani tıp fakültesinin ilk 3 yılının eğitiminin birkaç tıp fakültesinin ortak eğitim yeri olacak bir merkezde birleştirilip verilmesi, klinik bilimlere geçildiğinde ise kendi tıp fakültesi hastanelerinde eğitimlerine devam edilmesi sağlanabilir. Böylece küçük illerin temel tıp bilimlerinin akademisyen sayıları birleştirilerek yeterli akademisyen ile eğitimin niteliği artırılabilir. Ancak bu durum öğrenci sayısının artışı da beraberinde getirecektir. Son yıllarda uzaktan e-egitim sistemleri de kullanılmaya başlanmaktadır (10).

Ayrıca laboratuvarların yüksek maliyeti nedeniyle bazı fakültelerde laboratuvar sayı ve donanımları yetersizdir. Uygun olamayan fiziki koşullar ve derslik sayısı azlığı, laboratuvar eksikliği, donanım yetersizliği ve akademisyen sayı azlığı teknolojik gelişmelerin izlenmesini güçleştirmekte ve eğitim verimini azaltmaktadır (11-13). Oysa teknolojik gelişmeleri kullanabilmek ve grup çalışmalarını etkili yapabilmek yeterli bir doktor olmanın gerekliliklerindedir (14).

Türkiye’de eğitim veren tıp fakültelerinin temel bilimlerinin eğitimlerinin karşılaştırmasında oldukça farklı uygulamaların olduğu görülmektedir. Eğitimde standardizasyon oluşabilmesi için ortak bir eğitim planı ve belirli sayıda öğretim üyesi varlığı gereklidir (15). Tüm

bunların yanı sıra tüm fakültelerde çekirdek eğitim planının ortak uygulanması daha motive edici ve öğrencileri ilerleyen dönemde ihtiyaç duyacakları ekip çalışmalarına da hazırlayıcı olacaktır (16, 17).

Sonuç:

Tıp eğitiminin uluslararası kaliteye ulaşması için standart oluşturulması gerekmektedir. Tıp fakültelerinin sayısının artırılması her tıp fakültesinin temel bilimlerinin olacağı anlamına gelmemektedir. Tıp fakültelerinin açılabilmesi için temel kriterlerin oluşturulması gerekmektedir.

Bu çalışma 10. Aile Hekimliği Akademik Günlerinde poster olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- 1- Turan Özdemir S. Tıp eğitimi ve standartlar. 2005.
2. Bulut A. Bir haber: Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Oluşturuldu. TIP EĞİTİMİ DÜNYASI. 2003;13(13).
3. Musal B, Akalın E, Kılıç O, Esen A, Alıcı E. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Probleme dayalı öğretim programı, süreçleri ve eğitim yönlendiricilerinin rolü. TIP EĞİTİMİ DÜNYASI. 2002;9(9).
4. Sayek İ, Odabaşı O. TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ MEZUNİYET ÖNCESİ TIP EĞİTİMİ RAPORU 2010. 2010.
5. Eğitim Birimlerine Göre Öğrenci Ve Öğretim Elemanları Sayıları 2017. Available from: <https://istatistik.yok.gov.tr/>.
6. Jha N, Premarajan K, Nagesh S, Khanal S, Thapa L. Five-star Doctors for the 21st Century: A BPKIHS Endeavour for Nepal. Journal of

Health Management. 2005;7(2):237-47.

7. Özdemir ST. Tıp eğitimi ve yetişkin öğrenmesi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2003;29(2):25-8.

8. Remmen R, Derese A, Scherpbier A, Denekens J, Hermann I, Van Der Vleuten C, et al. Can medical schools rely on clerkships to train students in basic clinical skills? Medical Education. 1999;33(8):600-5.

9. Graffam B. Active learning in medical education: strategies for beginning implementation. Medical teacher. 2007;29(1):38-42.

10. Deveugele M, Derese A, De Maesschalck S, Willems S, Van Driel M, De Maeseneer J. Teaching communication skills to medical students, a challenge in the curriculum? Patient education and counseling. 2005;58(3):265-70.

11. Epstein RM. Assessment in medical education. New England Journal of Medicine. 2007;356(4):387-96.

12. Gonzalo JD, Thompson BM, Haidet P, Mann K, Wolpaw DR. A Constructive Reframing of Student Roles and Systems Learning in Medical Education Using a Communities of Practice Lens. Academic Medicine. 2017.

13. Steinert Y, Naismith L, Mann K. Faculty development initiatives designed to promote leadership in medical education. A BEME systematic review: BEME Guide No. 19. Medical teacher. 2012;34(6):483-503.

14. Boelen C. The five star doctor. changing medical education and medical practice WHO Bulletin. 1992(3).

15. Maxwell S, Walley T. Teaching safe and

effective prescribing in UK medical schools: a core curriculum for tomorrow's doctors. British journal of clinical pharmacology. 2003;55(6):496-503.

16. Parmelee DX, DeStephen D, Borges NJ. Medical students' attitudes about team-based learning in a pre-clinical curriculum. Medical education online. 2009;14(1):4503.

17. Art B, De Roo L, Willems S, De Maeseneer J. An interdisciplinary community diagnosis experience in an undergraduate medical curriculum: development at Ghent University. Academic Medicine. 2008;83(7):675-83.

Tablo 1. Temel bilimler ana derslerin saatleri

Dersler	Ders Saatleri <i>Median (min-max)</i>
Anatomi	81 (47-183)
Histoloji	96 (29-164)
Fizyoloji	90 (22-198)
Biyokimya	149 (62-220)
Mikrobiyoloji	124 (36-180)
Tıbbi Biyoloji	53 (21-106)
Tıbbi Genetik	42 (6-82)
İstatistik	20 (4-66)
Halk Sağlığı	67 (2-103)
Tıp Tarihi ve Deontoloji	14 (6-24)
Davranış Bilimleri	18 (6-54)
Farmakoloji	100 (14-153)
Patoloji	127 (8-162)

Tablo 2: Tıp fakülteleri temel tıp bilimleri akademisyen sayıları

Tıp Fakültesi	Anatomi	Histoloji	Fizyoloji	Biyokimya	Mikrobiyoloji	Farmakoloji	Patoloji	Toplam
Ankara	12	16	17	9	15	15	24	108
Hacettepe	12	7	11	15	9	6	12	72
Gazi	7	6	7	12	8	7	11	58
Abant İzzet Baysal	2	2	1	2	1	2	3	13
Adıyaman	4	2	2	2	2	2	0	14
Adnan Menderes	4	4	2	5	2	3	8	28
Afyon Kocatepe	1	1	1	1	0	0	1	5
Ahi-Evran	1	1	1	3	2	1	1	10
Akdeniz	2	10	6	10	7	8	13	56
Amasya	0	0	0	0	0	0	0	0
Atatürk	5	6	6	7	6	7	5	42
Balıkesir	3	0	2	2	3	3	3	16
Bezm-i Alem	2	2	3	3	2	0	5	17
Bozok	1	1	1	4	2	1	2	12
Bülent Ecevit	2	1	3	3	3	3	6	21
Celal Bayar	3	4	3	5	8	3	5	31
Cumhuriyet	3	5	3	7	4	3	3	28
Çanakkale	2	1	2	5	1	2	3	16
Çukurova	7	6	7	6	6	10	9	51
Dicle	6	7	9	13	6	3	8	52
Dokuz Eylül	10	10	12	16	12	10	13	83
Dumlupınar	2	1	3	3	2	1	2	13
Düzce	2	2	3	2	4	2	1	16
Ege	11	7	8	22	13	11	12	84
Erciyes	7	3	7	7	10	8	10	52
Erzincan	2	2	1	5	5	6	4	25
Osmangazi	6	3	7	7	6	6	5	40
Fırat	3	6	4	7	4	5	6	35
Gaziantep	4	6	-	6	5	7	7	35
Gaziosmanpaşa	4	1	1	3	3	2	2	16
Harran	1	2	3	3	3	2	1	15
Hitit	1	1	1	1	3	1	1	9
Cerrahpaşa	11	4	9	19	9	5	9	66
İstanbul	4	3	15	16	9	7	10	64
Sütcü İmam	1	2	3	3	2	1	1	13
Karabük	2	2	1	2	3	1	2	13
Kırıkkale	2	2	1	5	3	3	3	19
Kocaeli	3	5	4	3	2	4	3	24
Marmara	3	4	5	6	7	5	4	34
Muğla	3	2	1	3	2	2	3	16
Mustafa Kemal	1	2	2	2	3	1	2	13
Namık Kemal	1	1	0	1	0	0	2	5
Necmettin Erbakan	6	5	3	5	4	3	2	28
Ondokuz Mayıs	8	5	3	7	4	3	3	33
Ordu	2	2	4	3	2	2	2	17
Pamukkale	4	3	3	4	6	2	3	25
Recep Tayyip Erdoğan	2	1	2	2	7	2	2	18
Selçuk	3	1	4	6	1	2	2	19
Süleyman Demirel	3	2	2	3	4	1	2	17
Trakya	6	5	4	7	5	3	3	33
Uludağ	7	8	7	8	6	4	3	43
Yüzüncü Yıl	2	2	5	3	2	2	2	18

Tablo 3. Klinik bilimlerin ilk 3 yıl eğitiminde ders saatleri

Klinik Dersler	Ders Saatleri <i>Median (min-max)</i>	İlk 3 yılda dersin verilmediği fakülte sayısı
Dahiliye	74 (42-133)	2
Çocuk Hastalıkları	68 (24-98)	2
Kadın Doğum	21 (2-26)	5
Genel Cerrahi	14 (2-54)	2
Enfeksiyon Hastalıkları	27 (2-42)	3
Kardiyoloji	21 (8-26)	2
Göğüs Hastalıkları	15 (4-31)	2
Kulak Burun Boğaz	6 (3-28)	8
Ortopedi	9 (2-19)	13
Nöroloji	13 (2-26)	5
Cildiye	2 (1-25)	20
Göğüs Cerrahisi	14 (2-54)	2
Radyoloji	8 (2-28)	6
Üroloji	12 (1-24)	11
Beyin Cerrahisi	8 (1-11)	7
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	11 (3-16)	9
Psikiyatri	14 (2-32)	3
Anestezi	5 (1-17)	18
Aile Hekimliği	14 (2-22)	21
Göz Hastalıkları	5 (1-12)	28
Nükleer Tıp	1 (1-2)	36
Adli Tıp	8 (1-26)	24
Kalp Damar Cerrahisi	11 (1-21)	28